

Hyvä lukija!

Kansanmusiikkia on ollut mahdollista opiskella Sibelius-Akatemiassa lukuvuodesta 1983–84 lähtien, ensin korkeakoulutasolla ja myöhemmin osana Taideyliopistoa. Tämä Satasarven toinen numero on mukana juhlimassa kansanmusiikin koulutuksen neljää vuosikymmentä. Julkaisussa näkyy konkreettisella tavalla, millaista taiteilijuutta, ajattelua ja tutkimusta on syntynyt neljänkymmenen vuoden toiminnan seurauksena. Juhlavuoden kunniaksi Satasarvessa julkaistaan tekstimuotoisena kansanmusiikin koulutusohjelman ensimmäisen lehtorin Heikki Laitisen virkaanastujaisesitys hänen aloittaessaan kansanmusiikin professorina 2001. Esityksessään Laitinen avaa myös kansanmusiikin koulutusohjelman perustamisen taustaa.

Kansanmusiikin tutkimuksen aikakauskirja Satasarven ensimmäisen numeron ilmestymisestä joulukuussa 2020 on vierähtänyt jo useampi vuosi. Tänä aikana Satasarvea on kuitenkin kehitetty monin tavoin. Suurin edistysaskel on se, että lehdessä julkaistaan nyt ensimmäistä kertaa myös vertaisarvioituja artikkeleita. Kansanmusiikin tutkimus nähdään tässäkin julkaisussa laajana kirjona, johon halutaan sisällyttää sekä nyt että tulevaisuudessa erilaisten tekijöiden ääniä. Satasarvessa julkaistaan siis edelleen monenlaisia kansanmusiikkia käsitteleviä tekstejä. Tässä numerossa on neljän vertaisarvioidun artikkelin lisäksi myös vapaamuotoisempia kirjoituksia. Satasarvinen runsaus jatkuu!

Vertaisarviointi eli referee-käytäntö tarkoittaa sitä, että artikkeleiden arvioinnissa käytetään myös toimituksen ulkopuolisia asiantuntijoita. Vertaisarviointi on tieteen laadunvarmistuskeino, ja siihen liittyy käytänteitä, joita myös Satasarven toimitus on Tieteellisten seurain valtuuskunnan myöntämän vertaisarviointitunnuksen saamisen myötä sitoutunut noudattamaan. Satasarvessa vertaisarviointi toteutetaan yksinkertaisena sokkoarviointina (single-blind review), jossa arvioija tietää kirjoittajan henkilöllisyyden, mutta kirjoittajalle arvioijan henkilöllisyyttä ei kerrota. Tämä mahdollistaa myös sen, että arvioijan esteellisyys voidaan arvioida. Vertaisarvioinnin myötä Satasarvessa julkaistava tutkimus saa lisää painoarvoa, ja se tulee toivottavasti laajemmin huomatuksi musiikintutkimuksen moninaisella kentällä. Vertaisarvioidut artikkelit erottuvat muista niiden kohdalla näkyvän vertaisarviointitunnuksen avulla.

Satasarven toinen numero julkaistaan Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kansanmusiikin koulutusohjelman hallinnoimalla Etno.net-alustalla pelkästään sähköisenä julkaisuna. Näin toivomme julkaisun tavoittavan laajan lukijakunnan.

Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kansanmusiikin koulutusohjelma on vuodesta 2015 lähtien järjestänyt yhteistyössä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa Kansanmusiikintutkijoiden symposiumia Helsingissä. Tässä Satasarven numerossa on satoa Kansanmusiikintutkijoiden symposiumeista vuosilta 2015, 2016 ja 2023, sisältäen viisi näissä kuultua esitelmää artikkeleiksi jalostettuna.

Tämä numero sisältää neljä vertaisarvioitua artikkelia ja kaksi muuta artikkelia, joista toinen on englanninkielinen. Lisäksi lehdessä on lektio, virkaanastujaisesitys, kirja-arvio sekä puheenvuoro. Kirjoitusten aiheet sisältävät hyvin moninaisia teemoja historiallisemmista ilmiöistä nykypäivään. Yksi artikkeleista käsittelee Suomen romanivähemmistön musiikkia, ja tarkastelun kohteena on myös erilaisia kansanmusiikkiperinteitä Suomen lähialueilta. Satasarvea perustettaessa nähtiin tarve etenkin tutkivan muusiikon näkökulman esiin tuomiselle kansanmusiikin tutkimuksessa, ja mukana onkin nyt useampia tekstejä, joissa on keskeisessä roolissa taiteilijan kokemusperäinen tieto.

Risto Blomster avaa englanninkielisessä artikkelissaan 1970-luvulla aktiivisesti toimineen Hortto Kaalo -romaniyhtyeen vaiheita. Yhtye oli hyvin suosittu, ja se teki romanimusiikin näkyväksi ja tunnetuksi myös valtaväestön keskuudessa. Pohtiessaan syitä yhtyeen saavuttamaan suosioon Blomster nostaa muiden näkökulmien ohella esiin myös yhteiskunnalliset ilmiöt, kuten romanien ihmisoikeuksia edistäneen liikkeen.

Jari Eerola kirjoittaa vertaisarvioidussa artikkelissaan siitä, millaisena itämerensuomalaisiin kansoihin lukeutuvien vepsäläisten keskuudessa elänyt beseda- eli illanistujaisperinne näyttäytyy vepsäläisissä *lihüdpajoissa* eli nelisäkeisissä lyhyissä lauluissa. Eerola on vuosien varrella tehnyt vepsäläiskyliin monia kenttämatkoja, joten hänen kirjoituksensa nojaa osaltaan näihin kokemuksiin. Kirjoituksessaan Eerola kuvaa myös venäläistymisen myötä tapahtunutta vepsäläisen besedaperinteen hiipumista.

Maari Kallberg esittelee vertaisarvioidussa artikkelissaan laulajan työkaluja ja esittämisen tapoja aunuksenkarjalaisessa runolaulussa. Artikkelin näkökulma on musiikkianalyttinen, ja siinä on runsaasti nuottiesimerkkejä havainnollistamassa aihetta lukijalle. Kirjoituksessa on kuitenkin vahvasti läsnä myös kirjoittajan oma kansanlaulujen laulajana hankittu kokemusperäinen tieto, laulajan ääni.

Anneli Kont pureutuu vertaisarvioidussa artikkelissaan Viron Kuusalun pitäjistä eri pelimanneilta tallennettuihin, viululla ja säkkipillillä soitettuihin *Kivikasukas*-tanssi-

sävelmän versioihin. Kont analysoi sävelmän rakennetta tarkastellen sitä suurempana kokonaisuutena sekä yksityiskohtaisemmin tahtimotiivien avulla. Lisäksi hän pohtii kappaleeseen liittyvän tanssin vaikutusta sävelmän rakenteeseen.

Emeritusprofessori Erkki Pekkilä taustoittaa vertaisarvioidussa artikkelissaan Ilmari Krohnin, suomalaisen kansanmusiikintutkijan ja musiikkitieteilijän luomaa rytmiteoriaa ja sen syntyä. Krohnin mielestä liike oli olennainen osa rytmiä, ja hänen *Rytmioppi*-kirjansa ensimmäinen painos sisälsikin kuvallitteen, jossa esiteltiin erilaisia liikeharjoituksia, joiden tarkoituksena oli helpottaa rytmien oppimista. Pekkilä pohtii artikkelissaan, mitä Krohn tiesi ja ajatteli luodessaan teoriaansa ja mitkä seikat ohjasivat hänen päättelyään.

Anna-Liisa Tenhunen kertoo kattavaan historialliseen sanomalehtiaineistoon perustuen 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa Raja- ja Pohjois-Karjalassa järjestetyistä kantelekilpailuista ja niissä esiintyneistä soittajista. Kanteleensoiton hiipumisesta oltiin tuolloin huolissaan, ja tilannetta yritettiin kilpailujen avulla parantaa. Tenhunen luo artikkelissaan katsauksen siihen, miten kilpailuista ja niihin osallistuneista soittajista kirjoitettiin tuon ajan lehdissä.

Pauliina Syrjälä esitti taiteellisen tohtorintutkintonsa ”Hytkypolka ja hyppivä puuhevonen – Kansanmusiikko säveltävänä perinnesoittajana” tarkastustilaisuudessa loka-kuussa 2020 *lectio praecursorian*, joka sisälsi sekä soittoa että puhetta. Tässä lektion puheosuuksiin pohjautuvassa tekstissä Syrjälä valottaa näkemyksiään kansanmusiikon työskentelytavoista, ja ottaa kantaa myös kansanmusiikin merkitykseen ja olemukseen tässä ajassa.

Sibelius-Akatemian kunniaohtori Anneli Asplund on kirjoittanut kattavan kirja-arvion kolmesta arkkiveisuja käsittelevästä tietoteoksesta, jotka on julkaistu Ruotsissa vuonna 2019. Kirjat tuovat esiin paljon uutta tietoa arkkiveisujen teknisestä toteutuksesta, sävelmistöstä ja tematiikasta. Kirjoituksessaan Asplund avaa laajalti teosten aihepiirejä, ja kytkee niitä myös suomalaisen arkkiveisuperinteeseen ja sen tutkimukseen.

Kansanmusiikin emeritusprofessori Heikki Laitinen aloitti ensimmäisenä kansanmusiikin professorina Sibelius-Akatemiassa ja ylipäätään Suomessa vuonna 2001. Koska professuuri oli taiteellinen, Laitinen piti virkaanastujaisesityksensä esityksen muodossa. Se sisälsi runolaulua ja tarinankerrontaa Elias Lönnrotin keräystyöstä kalevalamittaisen runouden parissa. Kirjoituksessaan Laitinen kertoo kansanmusiikin koulutuksen perustamiseen liittyneistä tapahtumista ja nostaa esiin kansanmusiikin olemuksen kannalta perustavanlaatuisia teemoja, kuten hiljaisen tiedon, muistinvaraisuuden ja jokaisen ihmisen oikeuden luovuuteen.

Kansanmusiikin koulutusohjelman alumnin puheenvuorossa Hanna Ryyänen reflektoi maisteriopintojensa keskeisiä teemoja. Pääinstrumenttinaan kanteleita soittava Ryyänen kuvailee kirjoituksessaan suhdettaan erilaisiin kanteleisiin, improvisaatioon ja perinteeseen. Ryyänen tuo myös esiin oivalluksiaan kehollisen vapautuneisuuden vaikutuksesta taiteelliseen ilmaisuun laajenemiseen. Yhtenä kiinnostavana teemana ovat myös taiteilijan itsensä kanssa käymät sisäiset keskustelut ja niissä ilmenevät erilaiset äänet.

Satasarven toimituskunta kiittää lämpimästi kaikkia artikkelin kirjoittajia, vertaisarvioijia ja toimitusneuvostoa! Kiitos myös Jimmy Träskelinille taitosta ja kannen suunnittelusta, Petja Kaupille suomenkielisten tekstien oikoluvusta ja Alec Havinmaalle verkkojulkaisun teknisestä toteutuksesta Etno.net-alustalle.

Helsingissä 10.6.2024

Pauliina Syrjälä ja Maari Kallberg

Kansanmusiikin tutkimuksen aikakauskirjan toimittajat

Dear reader,

This is the second issue of the *Finnish Journal of Folk Music Research Satasarvi*. This time, it is published online only, and it is available on the Etno.net online platform. Etno.net is the website of the Sibelius Academy Folk Music Department, the publisher of *Satasarvi*.

This second volume of *Satasarvi* also includes peer-reviewed articles, being marked with the peer-review label. However, we want to keep the publication open for versatile voices, and this issue offers the readers a variety of texts from altogether 10 writers.

The editors of *Satasarvi* want to extend warm thanks to the authors, peer-reviewers and other professionals who have contributed to publishing this second issue.

Helsinki, 10 June 2024

Pauliina Syrjälä, Maari Kallberg

Editors of *Satasarvi 2 – Finnish Journal of Folk Music Research 2024*